

LIETUVOS HERALDIKOS KOMISIJA

Vilnius,

2021 m. birželio 11 d.

Suvalkijos (Sūduvos) herbas

Istoriniai duomenys. Suvalkija (senesnis pavadinimas – Sūduva) yra vienas iš penkių Lietuvos etnografinių regionų, plytintis šalies pietvakariuose. Nors teritorija kaip *Zudua* (Sūduva) pirmą kartą šaltiniuose įvardinta XIII a. knygoje „Liber censuum Daniae“ (1202–1241 m.), sūduvių gentis pirmą kartą įvardinta II a. Klaudijaus Ptolemėjaus veikale „Geografija“. Sūduvos pavadinimas lotyniška forma buvo vartojamas iki XVII a. Urbanizacijos procesai dėl nuolatinių kovų su kryžiuočiais šioje teritorijoje prasidėjo kur kas vėliau, nei kituose Lietuvos regionuose. Pirmosios Magdeburgo teisės Sūduvoje buvo suteiktos Prienamams 1512 m. Per beveik pusantro šimto metų (iki 1660 m.) jos buvo suteiktos dar penkiems miestams: Vištyčiui, Naumiesčiui, Kybartams, Virbaliui ir Vilkaviškiui. Po 1795 m. įvykusio trečiojo Lenkijos-Lietuvos valstybės padalijimo, kuomet Sūduvos kraštas atiteko Prūsijai, Sūduvą imta vadinti Užnemune. Pastaroji 1867–1915 m., iki vokiečių okupacijos, pateko į naujai carinėje Rusijoje sudarytą Suvalkų guberniją. Suvalkų miestas buvo šios gubernijos centras. 1938 m. Jonas Totoraitis, publikavęs „Sūduvos Suvalkijos istoriją“, atskleidžia, kaip Sūdava tapo Suvalkija. Anot jo, būtent nuo minėtos Suvalkų gubernijos pavadinimo Užnemunės teritoriją imta vadinti Suvalkija. XX a. kaip sinonimai buvo vartojami visi trys pavadinimai: Sūduva, Užnemunė ir Suvalkija. Vis dėlto 1924 m. išleistoje Juozo Tysliavos redaguotos knygos „Sūduva. Suvalkiečių poezijos antologija“ įvadinėje dalyje, kurią parašė Pranas Mašiotas, išskiriamos Sūduvos ir Užnemunės sąvokos. Teigiama, kad: „Taigi po lenkmečio abiejuose Nemuno šonuose buvo susidariusios lietuviams skirtingos sąlygos. Jos negalėjo neatsiliepti vidujiniame kaimiečio gyvenime, jo nusiteikime. Sūduvos kaimietis jautėsi laisvesnis, didesnis savo artimiausių reikalų šeimininkas, nekaip užnemunietis.“ Šiame cituotame tekste Sūduva suprantama kaip teritorija, esanti kairiajame Nemuno krante, o Užnemunė – dešiniajame. Iš to išplaukia įvairialypė etnografinio regiono pavadinimo situacija. Vis dėlto neabejotina, kad Sūduvos terminas nusako kur kas gilesnę, toliau į praeitį orientuotą minimo regiono istoriją, menančią pirmuosius amžius po Kristaus gimimo.

Suvalkija (Sūduva) istorinio herbo neturėjo. 2014 m. pradėjus herbo kūrimo procesą, tiek Suvalkijos (Sūduvos) regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Suvalkijos (Sūduvos) EKG), tiek Lietuvos heraldikos komisija pasisakė už vieningą Lietuvos etnografinių regionų heraldikos stiliškumą.

Suvalkijos (Sūduvos) EKG, Lietuvos heraldikos komisijai teikdama pasiūlymus dėl Sūduvos herbo simbolikos, pasisakė už animalistinės simbolikos vaizdavimą šio etnografinio regiono heraldikoje ir pateikė tris variantus: elnią arba briedį, šunį ir taurą. Diskusijų su Lietuvos heraldikos komisija metu vieningai nutarta herbe vaizduoti taurą – energingumo, didžiadvasiškumo ir taurumo simbolį. Be to, tauras – Sūduvos regione kadaise buvo plačiausiai paplitęs gyvūnas. Taurai Lietuvos giriose buvo medžiojami jau nuo Neolito laikų.

Suvalkijos (Sūduvos) etnografinio regiono herbe naudojamos dvi spalvos: raudona ir sidabras, kurios laikomos svarbiausiomis ir garbingiausiomis senosios Lietuvos heraldikos spalvomis. Raudona spalva reiškia meilę, narsą, pralietą kraują už Tėvynę, o sidabras – dorumą, nekaltumą ir sąžiningumą. Iš esmės šios spalvos dominuoja Lietuvos etnografinių regionų heraldikos kontekste.

Stengiantis išlaikyti tradiciją, Sūduvos herbe, kaip ir kitų etnografinių regionų heraldikoje vaizduojamas devizas. Vis dėlto, skirtingai nuo Žemaitijos, Dzūkijos ir Aukštaitijos herbų, kurių devizai yra lotyniški, atitinkamai: PATRIA UNA (Tėvynė viena), EX GENTE BELLICOSISSIMA POPULUS LABORIOSUS (Iš karingiausios genties darbštūs žmonės) ir PATRIAM TUAM MUNDUM EXISTIMA (Savo Tėvynę laikyk visų pasauliu), Suvalkijos (Sūduvos) herbo devizui parinkti žodžiai lietuvių kalba, t. y. Lietuvos himno paskutinioji eilutė – VIENYBĖ TEŽYDI. Taip nuspręsta dėl to, jog šios Tautiškos giesmės autorius Vincas Kudirkas, kilęs iš Sūduvos. Naujovė Lietuvos etnografinių regionų heraldikoje – skydininkų atsisakymas Suvalkijos (Sūduvos) herbe, nors būta siūlymų kaip skydininkus pavaizduoti šunį ir elnią. Vietoje jų – herbą iš abiejų pusių puošia dvi sidabrinės ažuolo šakelės su gilėmis, kurias juosia jau minėtasis devizas. Ažuolo simbolika – aliuzija į beveik tūkstantmetę istoriją turint omenyje pirmąjį Sūduvos paminėjimą XIII a.

Suvalkijos (Sūduvos) herbą sukūrė dailininkas Rolandas Rimkūnas. Jį Lietuvos heraldikos komisija suderino 2015 m. balandžio 2 d. (Komisijos posėdžio protokolas Nr. 6K-1 (485)).

2021 m. Suvalkijos (Sūduvos) EKG ir Etninės kultūros globos taryba vėl kreipėsi į Lietuvos heraldikos komisiją dėl aprašomo herbo, nes įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų ir Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymų pakeitimams, Lietuvos etnografinių regionų simbolikos naudojimas tapo reglamentuotas įstatyminiu

lygiu. Be to, etnografinių regionų herbai Lietuvos heraldikos komisijos teikimu yra tvirtinami Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais. Dėl to atsirado poreikis atnaujinti Sūduvos heraldikos bylą. Turint omenyje, kad ateityje bus tvirtinami visų penkių Lietuvos etnografinių regionų herbai, nutarta įvesti vieningesnę šių herbų sistemą. Žemaitija šiuo metu naudoja tris su Lietuvos heraldikos komisija suderintus herbus: skydą su meška, skydą su meška ir kunigaikštiška kepure virš jo, o didįjį herbą dar papildomai puošia skydininkai ir devizas. Aukštaitijos ir Dzūkijos etnografinių regionų herbus irgi puošia skydininkai bei devizai. Visa tai yra būdinga didiesiems herbams, o jei yra didysis herbas, paprastai heraldikoje yra numatoma galimybė, kad būtų naudojamas ir mažasis. Iki šiol etnografinių regionų herbų mažieji herbai – skydai su juose vaizduojama pagrindine herbine figūra – nebuvo oficialiai suderinti ar aprobuoti. Lietuvos heraldikos komisijos nuomone, kuomet Lietuvos etnografinių regionų herbai pradkami oficialiai įteisinti aukščiausiu lygiu – Prezidento dekretais – reikia šią spragą užpildyti. Tuo labiau, kad nors prioritetinis dėmesys turės būti teikiamas regionų didiesiems herbams, tačiau mažųjų herbų naudojimas kai kuriais atvejais gali būti parankesnis. Etnografinių regionų herbų naudojimo tvarką turi nustatyti Etninės kultūros globos taryba.

Suvalkijos (Sūduvos) etnografinio regiono herbo etalonus pagal 2015 m. piešinius parengė dailininkas Rolandas Rimkūnas. Suvalkijos (Sūduvos) didįjį ir mažąjį herbus Lietuvos heraldikos komisija aprobavo 2021 m. birželio 10 d. (Komisijos posėdžio protokolas Nr. 6K–10 (590)).

Svarbesnė literatūra: E. Rimša. *Heraldika. Iš praeities į dabartį*, Vilnius, 2004; *Lietuvos etnografiniai regionai/Ethnographic Regions in Lithuania*/sudarė Virginijus Jocys, Vilnius, 2015; *Sūduva. Suvalkiečių poezijos antologija*/redagavo Juozas Tysliava, Kaunas, Marijampolė, 1924 m.

Didžiojo herbo aprašymas. Sidabriniame lauke raudonas tauras (akys ir dantys – sidabriniai). Skydą iš abiejų pusių puošia sidabrinės ažuolo šakelės su gilėmis, apačioje juosiamos sidabrinio kaspiniu, kuriame raudonomis raidėmis įrašytas devizas: VIENYBĖ TEŽYDI.

Mažojo herbo aprašymas. Sidabriniame lauke raudonas tauras (akys ir dantys – sidabriniai).

Komisijos pirmininkė

Agnė Railaitė-Bardė